

НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Глобальна економіка

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета і завдання навчальної дисципліни. Метою вивчення дисципліни є формування системи знань щодо теоретичних засад глобалізації та економічної інтеграції, поведінки економічних суб'єктів в умовах глобалізації, досвіду впровадження різних форм економічної інтеграції на практиці, особливостей формування глобальних ринків; надання універсального інструментарію для обґрунтування економічних явищ, які відбуваються у світовій економіці.

Основними завданнями навчальної дисципліни є:

- ознайомити студентів з підходами різних шкіл щодо глобалізації та економічної інтеграції;
- проаналізувати передумови, позитивні та негативні наслідки глобалізації та міжнародної економічної інтеграції;
- сформулювати систему поглядів щодо існуючих суперечностей глобалізаційних процесів, виникнення глобальних проблем людства та шляхів їхнього подолання;
- надання інструментарію для проведення аналізу форм та механізмів економічної та валютної інтеграції, засад та особливостей формування та функціонування глобальних ринків товарів, послуг, капіталу, робочої сили та технологій.

Вимоги до знань та вмінь. Для досягнення поставленої мети студенти повинні знати:

- зміст поняття економічної глобалізації;
- концепції дослідження глобалізації;
- існуючі теорії економічної інтеграції;
- форми та механізми економічної та валютної інтеграції;
- зміст процесу глобалізації, його економічного виміру;
- сутність глобальних проблем людства;
- особливості формування глобальних ринків (товарів, послуг, технологій, капіталу, тощо);
- систему основних суб'єктів глобалізації;
- інституціональний устрій глобальної економіки;
- особливості моделей економічної інтеграції у різних регіонах світу;
- існуючий стан економічного співробітництва з країнами різних регіонів світу та перспектив інтеграції до світового господарства.

В процесі вивчення дисципліни студенти повинні сформувати навички щодо:

- аналізу форм та етапів глобалізації та економічної інтеграції;
- визначення критеріїв ефективності функціонування інтеграційних угруповань;
- дослідження особливостей впливу глобалізації на розвиток різних країн світу, аналіз ефективності та виявлення закономірностей розвитку;
- аналізу економічних чинників глобалізації та глобальних проблем людства;
- обґрунтування пріоритетності напрямів та можливих форм регіональної інтеграції України.

Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Концептуалізація глобальної економіки

Тема 1. Глобалізація світової економіки

Визначення глобалізації, основні прояви, ознаки і чинники глобалізації. Економічні складові глобалізації: міжнародні торговельні потоки, глобалізація фінансових ринків та ПП, міграція робочої сили, глобальний характер знань, технологій, менеджменту та маркетингу. Фінансова глобалізація. Нові суб'єкти світогосподарських відносин.

Позитивні наслідки глобалізації. Протиріччя процесу глобалізації.

Основні показники глобалізації. Основні індикатори глобалізації згідно методології країн ОЕСР. Індекс розвитку людського потенціалу. Індекс глобалізації. Індекс глобальної конкурентоспроможності. Індекс економічної свободи. Звіт Всесвітнього економічного форуму про розвиток інформаційних технологій у світі.

Тема 2. Теоретичні основи вивчення процесу глобалізації

Концептуальні підходи до вивчення процесу глобалізації (гіперглобалісти, скептики і трансформісти).

Теоретичні концепції глобальної політичної економії.

Світ-системна теорія І. Валлерстайна.

Теорії глобальної системи. Теорія Л.Гідденса та Л.Склера.

Неоліберальна концепція.

Концепції нової економіки та інформаційної економіки.

Тема 3. Транснаціоналізація світової економіки

Сутність транснаціональних корпорацій. Критерії визначення ТНК. Моделі ТНК.

Напрями теоретичного аналізу міжнародного співробітництва. Теорія міжнародного розподілу ресурсів. Теорії промислової організації. Теорії інтернаціоналізації. Еклектична парадигма Даннінга.

Сучасний етап транснаціоналізації. ТНК як суб'єкт глобалізації світової економіки. Масштаби діяльності ТНК.

Стратегічні альянси. Транскордонні злиття та поглинання.

Тема 4. Основи міжнародної економічної інтеграції

Сутність міжнародної економічної інтеграції (МЕІ). Головні передумови і фактори МЕІ. Інтернаціоналізація економіки, її особливості і передумови. Основні ознаки МЕІ. Сфери інтеграційного процесу.

Основні теоретичні концепції МЕІ. Ринкова та ринково-інституційна школа. Теорія митних союзів. Засади інтеграції відповідно до теорій корпоративізму, структуралізму, дирижізму. Федералістичний і функціоналістичний підходи до формування інтеграційних об'єднань країн. Позитивна та від'ємна інтеграція. Теорія концентричних кругів. Теорія селективної інтеграції.

Теоретичні аспекти вивчення стадій (форм) регіональної економічної інтеграції. Інституційний і функціональний (ринковий) методи впровадження МЕІ. Стадії (форми) МЕІ: зона преференційної та вільної торгівлі, митний союз, єдиний ринок, економічний та валютний союз. Приклади регіональних угруповань на різних стадіях інтеграції.

Оцінка наслідків міжнародних інтеграційних процесів. Сукупність макроекономічних ефектів. Теорія митних союзів (Джекоб Вайнер, Джеймс Е. Мід, Річард

Дж. Ліпсі). Статичні та динамічні ефекти інтеграції. Статична модель: ефекти створення (розширення) торгівлі та ефекти зміни напрямів (відхилення) торгівлі. Парето-оптимальність та теорія «другого кращого» Джеймса Е. Міда. Умови позитивного впливу митного союзу на добробут країн. Динамічні ефекти інтеграції. Зона вільної торгівлі. Правила похідності товарів.

Тема 5. Основи валютної інтеграції

Сутність валютної інтеграції, її основні елементи та передумови. Умови формування валютних та економічних союзів. Механізм валютної інтеграції.

Теорія «оптимального валютного простору» Роберта Манделла. Сутність терміну оптимальної економічної зони/союзу (ОВЗ). Підходи до визначення розмірів оптимальної валютної зони: традиційний (основні критерії ОВЗ) та альтернативний підхід (вигоди та втрати валютної інтеграції). «Несумісний трикутник». Приклади валютних союзів.

Тема 6. Антиглобалізм та альтернативні проекти глобалізації

Криза глобалізації і критика корпоративного глобалізму, нерівномірність розподілу переваг від глобалізації в окремих країнах і регіонах.

Антиглобалізм. Мета антиглобального руху. Склад учасників.

Оцінка альтернативи глобалізації. Альтерглобалізм.

Тема 7. Глобальні проблеми сучасності

Причини виникнення та розвитку глобальних проблем людства. Основні теоретичні напрями осмислення глобальних проблем з точки зору глобалістики. Соціально-економічна сутність глобальних проблем людства.

Рекомендована література Базова

1. O'Brien, R.; Williams, M., *Global Political Economy: Evolution and Dynamics*. 3 ed.; Palgrave Macmillan, 2010. - 496 p.
2. Липов В.В. Міжнародна економіка: світова економіка та міжнародні економічні відносини. Модуль II. Міжнародні ринки та форми міжнародної економічної взаємодії. Навчально-практичний посібник. – К.: «Видавничий дім «Професіонал», 2008. – 559 с.
3. Лук'яненко Д. Г. Економічна інтеграція і глобальні проблеми сучасності: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2005. – 204 с.
4. Філіпенко А. С. Глобальні форми економічного розвитку: історія і сучасність. – К.: Знання, 2007. – С. 15-35.
5. Філіпенко А.С., Будкін В.С., Рогач О.І. Світова економіка. – Київ: Либідь, 2007. – 640 с.

Допоміжна

6. Артёмов І.В. Проблеми і перспективи входження України в Європейський союз. Навчальний посібник. – Ужгород: «Ліра», 2007. – 384 с. (Серія «Євро інтеграція: Український вимір». Вип. 7).
7. Буряк П. Ю., Гупало О. Г. Європейська інтеграція та глобальні проблеми сучасності: Навчальний посібник. – 2-е видання, доповнене. – К.: «Хай-Тек Прес», 2008. – 352 с.

8. Винер Я. Проблема таможенного союза / Вехи экономической мысли: Т. 6. Международная экономика / под общ. ред. А. П. Киреева; Гос. ун-т – Высшая школа экономики, Институт «Экономическая школа». – М.: ТЕИС, 2006. – С. 296-705.
9. Дробышевский С.М., Полевой Д.И. Проблемы создания единой валютной зоны в странах СНГ. – М.: ИЭПП, 2004. – 110 с.
10. Економічні проблеми ХХІ століття: міжнародний та український виміри / За ред. С.І. Юрія, Є.В. Савельєва. – К.: Знання, 2007. – 595 с.
11. Козюк В. Теоретичні засади формування валютних союзів в умовах глобалізації: макроекономічний аспект // Економіка України. – 2005. – № 9. – С. 12-20.
12. Козюк В. Теоретичні засади формування валютних союзів в умовах глобалізації: макроекономічний аспект // Економіка України. – 2005. – № 9. – С. 12-20.
13. Мид Дж. Теория таможенных союзов. / Вехи экономической мысли: Т. 6. Международная экономика / под общ. ред. А. П. Киреева; Гос. ун-т – Высшая школа экономики, Институт «Экономическая школа». – М.: ТЕИС, 2006. – С. 706-717.
14. Мид Дж. Теория таможенных союзов. / Вехи экономической мысли: Т. 6. Международная экономика / под общ. ред. А. П. Киреева; Гос. ун-т – Высшая школа экономики, Институт «Экономическая школа». – М.: ТЕИС, 2006. – С. 706-717.